

ДО ПРОБЛЕМ СТРАХУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ РИЗИКІВ

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Анотація. У статті представлено сутність екологічного страхування, визначено види обов'язкового страхування екологічних ризиків та виокремлено основні проблеми, що гальмують розвиток екологічного страхування

Ключові слова: екологічне страхування; екологічний ризик; охорона навколишнього середовища

TO THE PROBLEMS OF INSURANCE OF ENVIRONMENTAL RISKS

Abstract. The article presents the essence of environmental insurance, identifies the types of compulsory insurance of environmental risks and highlights the main problems that hinder the development of environmental insurance

Keywords: ecological insurance; ecological risk; environmental protection

Стрімке зростання техногенного навантаження на земельні, водні, біотичні та мінерально-сировинні ресурси України посилює ймовірність виникнення надзвичайних ситуацій, що характеризуються масштабним негативним впливом на здоров'я населення та навколишнє природне середовище. Водночас постійне збільшення масштабів збитків, завданих довкіллю та людині, визначає гостру потребу запровадження ефективних механізмів фінансового забезпечення відшкодування шкоди завданої фізичним та юридичним особам внаслідок техногенних та природних явищ. Одним із методів фінансування екологічних ризиків є розробка та впровадження екологічного страхування, одного із векторів забезпечення екологічної безпеки України.

В проєктах законів [1; 2] екологічне страхування трактується як страхування цивільної відповідальності за шкоду, заподіяну державі, життю, здоров'ю та майну фізичних осіб, юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

На сучасному етапі розвитку екосистеми України, екологічне страхування проявляється лише у обов'язковій формі, що визначено законодавчо [3]. Серед обов'язкових видів екологічного страхування відповідно до статті 7 Закону України «Про страхування» [3] визначають: страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту; страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру; страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів; страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою; страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів; страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів; страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю та (або) здоров'ю і майну третіх осіб під час виконання робіт з гуманітарного розмінування.

Однак, зазначені види екологічного страхування не здатні забезпечити повноцінне фінансування наслідків завданих екологічними ризиками, зважаючи на їх масштабність, руйнівний вплив та динамічний характер. Зауважимо, що згідно Наказу МОЗ від 13 березня 2007 року N 116 «Про затвердження методичних рекомендацій «Обстеження та районування території за ступенем впливу антропогенних чинників на стан об'єктів довкілля з використанням цитогенетичних методів» [4], екологічний ризик визначають як вірогідність навмисних або випадкових, поступових та катастрофічних антропогенних змін існуючих природних об'єктів, факторів та екологічних ресурсів. У державному стандарті «Безпека промислових підприємств. Терміни і визначення» [5] екологічний ризик трактується як ймовірність настання негативних наслідків від сукупності шкідливих впливів на навколишнє середовище, які спричиняють незворотну деградацію екосистеми.

Варто вказати на дії законодавця щодо розширення об'єкту екологічного страхування в проєктах законів [1; 2], які передбачають обов'язкове укладення договорів екологічного страхування суб'єктами підвищеного рівня ризику. Для інших суб'єктів укладення договорів страхування екологічних ризиків є добровільним. Однак, перешкодою при впровадженні зазначених законодавчих норм є незначна кількість страхових компаній здатних прийняти екологічні ризики на страхування. Відтак, необхідністю є формування Екологічного страхового пулу, що зможе забезпечити відшкодування збитків при настанні страхових випадків учасниками пулу (страховими компаніями) на принципах солідарної відповідальності [6].

Отже, серед основних проблем, що гальмують розвиток екологічного страхування, варто виокремити:

- Відсутність чітко визначеної термінології в межах питань екологічного страхування;
- Недостатній рівень нормативно-правового забезпечення страхування екологічних ризиків;
- Низький розвиток страхового ринку;
- Відсутність стимулів щодо укладення договорів добровільного страхування екологічних ризиків.

Крім зазначених проблем, зауважимо, що перешкодою розвитку страхування екологічних ризиків є відсутність інформування населення та суб'єктів господарювання щодо дієвості страхування як інструменту фінансування екологічних ризиків. Адже екологічне страхування здатне забезпечити формування додаткових джерел фінансування природоохоронних заходів і часткову компенсацію збитків при аварійному забрудненні навколишнього природного середовища, не використовуючи для цих потреб бюджетні кошти, а застосовуючи ринковий механізм залучення комерційних ресурсів для охорони навколишнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про екологічне страхування: проєкт Закону України від 09.09.2021 № 6018 (Одержаний ВР України). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/II05924A>
2. Про екологічне страхування та гарантії відшкодування шкоди, завданої внаслідок діяльності, що становить підвищену екологічну небезпеку: проєкт Закону України від 28.09.2021 № 6018-2 (Статус: Одержаний ВР України). URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/ji06101a?an=45&ed=2021_09_28
3. Про страхування: закон України від 18.11.2021. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
4. Наказу МОЗ «Про затвердження методичних рекомендацій «Обстеження та районування території за ступенем впливу антропогенних чинників на стан об'єктів довкілля з використанням цитогенетичних методів» від 13 березня 2007 року N 116. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0116282-07#Text>
5. Державний стандарт України «Безпека промислових підприємств. Терміни і визначення». URL: http://www.ksv.biz.ua/GOST/DSTY_ALL/DSTU1/dstu_2156-93.pdf
6. Марич Х. М. Екологічне страхування як інструмент управління екологічним ризиком. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 9. С. 119–121.

Крихівська Наталія Олегівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Івано-Франківськ, e-mail: kryhivska@gmail.com

Скрипник Юлія Дмитрівна, студент, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Івано-Франківськ, e-mail: yulia.skripnik1311@gmail.com

Krykhivska Nataliia O. - PhD in Economics, Associate Professor of Finance Department, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk, e-mail: kryhivska@gmail.com

Skrypnyk Yuliia D. - student, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk, e-mail: yulia.skripnik1311@gmail.com